

Vergaderjaar 1990–1991

21 800 XV

Vaststelling van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van hoofdstuk XV (Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid) voor het jaar 1991

Nr. 40

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 23 november 1990

Vooruitlopend op de totstandkoming van een integrale notitie met betrekking tot de **sociale zekerheidsaspecten van de door Nederlanders verrichte dwangarbeid gedurende de Tweede Wereldoorlog**, vraag ik uw aandacht voor het volgende.

Op degenen die op het grondgebied van de Bondsrepubliek Duitsland (BRD) hebben gewerkt is de Vierde Aanvullende Overeenkomst bij het Verdrag tussen Nederland en de BRD inzake sociale zekerheid van toepassing. Nederland heeft op grond van deze Overeenkomst de betrokken verzekeringstijdvakken gehonoreerd onder de invaliditeitswet (IW), in ruil waarvoor de Duitse verzekeringsorganen een bedrag ineens hebben betaald als afkoopsom. Het betrof hier de personen, die binnen de grenzen van de BRD waren tewerkgesteld, zoals deze golden ten tijde van het sluiten van de Vierde Aanvullende Overeenkomst in 1954, inclusief de Deelstaat Berlijn.

Omdat deze Overeenkomst niet van toepassing was op de werkzaamheden die zijn verricht op het grondgebied van de voormalige Duitse Democratische Republiek (DDR), is ten gunste van de belanghebbenden die op het grondgebied van de DDR hebben gewerkt destijds een nationale wet (Wet van 31 juli 1957, Stb. 336) tot stand gekomen, die er toe strekte de door hen gewerkte tijdvakken in de DDR aan te merken als verzekeringstijdvakken ingevolge de Nederlandse IW. Op deze wijze werd gewaarborgd, dat deze personen geen nadeel zouden ondervinden van de omstandigheid, dat de DDR-wetgeving de toekenning van een rente over deze tijdvakken verhinderde, en dat zij in het kader van de IW op gelijke voet zouden worden behandeld als de personen op wie de Vierde Aanvullende Overeenkomst betrekking had. In wezen nam de Nederlandse wetgever daarmee zonder enige tegenprestatie de DDR-verplichtingen over.

De Duitse eenwording per 3 oktober 1990 heeft nu tot gevolg, dat degenen die gedurende de Tweede Wereldoorlog op het grondgebied van de voormalige DDR verzekeringsplichtige dwangarbeid hebben verricht, hun aanspraken op een rente ingevolge het DDR-rentesysteem alsnog zouden kunnen realiseren.

Hierbij passen de volgende aantekeningen.

Zoals hiervoor reeds is aangegeven zijn aan de «DDR-dwangarbeiders» IW-tijdvakken toegekend, die inmiddels voor hen tot uitkering zijn gekomen, hetzij in het kader van een invaliditeits-, ouderdoms- of overlijdenspensioen, hetzij opgenomen in de afkoopsommen die ingevolge de liquidatie van de IW zijn betaald.

Een eventuele DDR-rente is naar verwachting zeer laag, aangezien het DDR-systeem voorlopig blijft bestaan, totdat in het kader van de Renten-reformgesetz per 1 januari 1992 het BRD-systeem volledig van toepassing wordt op de DDR-renten. De rentebedragen zullen in de daarop volgende jaren evenwel slechts geleidelijk worden aangepast aan het BRD-niveau.

Voorts zou de behandeling van de individuele aanvragen een zeer grote last leggen op de Duitse uitvoeringsorganen, waarbij dezelfde problemen zullen opduiken welke destijds aanleiding gaven tot het sluiten van de Vierde Aanvullende Overeenkomst: een zeer lange behandelingsduur van de aanvragen als gevolg van de naspeuringen die moeten worden gedaan naar de gegevens op DDR-gebied, waarbij bovendien in een aanzienlijk aantal gevallen moet worden gevreesd, dat de dossiers als gevolg van het oorlogsgeweld verloren zijn gegaan.

Van Duitse zijde is dan ook aangegeven, dat men niet onwelwillend staat tegenover een soortgelijke regeling als vervat in de Vierde Aanvullende Overeenkomst.

Ik overweeg daarbij het volgende. Indien de individuele dwangarbeider een rente ingevolge het DDR-systeem zou kunnen aanvragen, moet worden bedacht, dat in dat geval in wezen een dubbele aanspraak wordt gerealiseerd over de betrokken tijdvakken. Deze tijdvakken zijn immers al gehonoreerd ingevolge de Nederlandse IW. Bovendien zou er in dat geval sprake zijn van een ongelijke behandeling tussen personen, die op het grondgebied van de BRD en de personen die op het grondgebied van de voormalige DDR waren tewerkgesteld.

Los hiervan ben ik van oordeel, dat de Staat, door het destijds in aanmerking nemen van de onderhavige tijdvakken van dwangarbeid ingevolge de IW, zonder dat daartegenover een tegenprestatie van de DDR is ontvangen, in wezen is getreden in de rechten van de belanghebbenden, zodat alleen al om deze reden een overeenkomst met de BRD gerechtvaardigd is.

Ik acht het daarom wenselijk, dat op zeer korte termijn onderhandelingen worden geopend met de BRD omtrent een Overeenkomst met betrekking tot de hierbedoelde DDR-renten, die een soortgelijke inhoud zal moeten hebben als de Vierde Aanvullende Overeenkomst.

De Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
E. ter Veld